

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

A. Indledning

Ingen anden form for krigsførelse er blevet så stærkt fordømt som anvendelsen af kemiske og bakteriologiske våben. Brugen af giftgasserne i 1. verdenskrig vakte en massiv bølge af international afsky, og beretningerne om soldaternes lidelser og disse våbens ukontrollable anvendelse var baggrunden for, at der med Genèveprotokollen af 1925 om forbud mod anvendelsen til krigsbrug af kvælende, giftige eller lignende gasarter samt af bakteriologiske krigsmidler faktisk opnåedes internationale resultater.

En lang række stater har undertegnet denne traktat, om end nogle kun med forskellige forbehold, som desværre begrænser traktatens rækkevidde meget (se herom nedenfor).

Genèveprotokollen må siges at være en af de få fredsbestræbelser fra mellemkrigstiden, som fik succes. Det er siden lykkedes at undgå anvendelsen af bakteriologiske våben (men ikke produktionen af dem), og det er lykkedes at begrænse brugen af kemiske våben til få tilfælde (om disse, se nedenfor).

Men en af grundene til, at kemiske våben ikke spillede nogen rolle i 2. verdenskrig – hvor der jo ellers blev brugt både raketvåben, brandbomber og atomvåben – var, at de kemiske våben ikke af militæret blev anset for særlig velegnede. Erfaringerne fra 1. verdenskrig viste, at disse våben var ukontrollable – et skift i vindretningen kunne jo f.eks. sende gasserne tilbage, hvor de kom fra, og desuden var våbnene farlige at opbevare i krigszonen.

Desværre eksisterer disse årsager til militær tilbageholdenhed næppe i fremtiden. Hvis de nye kemiske våbentyper – de såkaldte binærvåben – vinder indpas (se afsnit D), og hvis der benyttes langtrækkende fremføringsmidler, øges den militære interesse for disse våben.

De binære nervegasser er først alvorligt farlige, når de rammer målet og de indeholdte komponenter blandes sammen i forbindelse med nedslaget.

Theodore Gold (stedfortræder for USAs forsvarsminister, Caspar Weinberger) skrev herom i 1983: »Binær ammunition er at foretrække fremfor enhedsammunition, fordi den meget lettere kan føres frem i krisetider; den udgør ingen risiko, hvis den ødelægges under et angreb på vores ammunitionsområder« (se NATOs Sixteen Nations, Febr.-March 1983).

I samme artikel forklarer Gold, hvorledes disse våben skal bruges i forbindelse med angreb »i dybden« (»dybe slag«), dvs. de skal ved hjælp af fly, missiler, langtrækkende artilleri eller skibe føres langt ind på modpartens territorium, før de aktiveres: En sådan anvendelse vil begrænse angriberens egen risiko ved brug af kemiske våben, men vil naturligvis kunne enten påføre modparten store tab eller tvinge modparten til at træffe beskyttelsesforanstaltninger, der nedsætter modpartens militære effektivitet.

Netop denne våbentekniske udvikling gør det særlig nødvendigt med en forstærket indsats mod de kemiske våben og en forstærket dansk indsats. Det er naturligvis afgørende vigtigt ikke alene at hindre overførslen af kemiske våben til Danmark og Europa, men også at bremse og forhindre selve produktionen af binærvåbnene. En dansk indsats netop nu er særlig vigtig af to grunde:

For det første, fordi der faktisk synes at være håb om internationale resultater på dette område, idet forhandlingerne om et internationalt forbud mod produktion, oplagring og brug af kemiske og bakteriologiske våben er de eneste forhandlinger om konkrete våbenreduktioner, som ikke brød sammen efter opstillingen af de nye mellemstråceraketter i Europa.

Tillige synes der at være en vis tilnærmelse mellem USA og Sovjet. I hvert fald har Sovjet vist bevægelse på det vanskeligste spørgsmål, kontrolproblemet. I juni 1982 tilkendegav Sovjet, at man ville acceptere en vis systematisk inspektion på stedet af overholdelsen af forbuddet. Et sådant tilbud er ikke fremsat af Sovjetunionen i våbenreduktionsforhandlingerne siden Folkeforbundets dage. Dette er siden fulgt op af nogle konkretiseringer.